No. 17 Donderdag 29 April 1909 9de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ $0.12^1/_2$
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland en hier ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éêns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

Van de Redactie Commissie:

Den 3den Mei 1899 werd de Vereeniging „Oost en West" opgericht. Aanstaanden Maandag zal zij dus tien jaren hebben bestaan, **een Kroondatum,** die wel een herdenking waard is. Aan alle belangstellenden, die in ons orgaan een enkel woordje daaraan zouden willen wijden, zal daartoe volgaarne de gelegenheid gegeven worden in ons Weekblad van Donderdag 6 Mei, altijd voor zoover de ruimte toelaat.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. Ter kennisname is voor belangstellenden ter leestafel neergelegd no. 2 van den jaargang 1908—1909 der **Verslagen van de Marine Vereeniging** te Den Helder en handelende over:

„Beschouwingen over het Personeel der Koninklijke Marine, in verband met het rapport „der Staatscommissie 1906",

door den Luitenant ter zee 1e klasse M. Wijt.

II. In het lokaal der Naamlooze Vennootschap „Boeatan" is nog gedurende eenigen tijd ter bezichtiging gesteld het Bas-relief van wijlen den Resident van Tapanoeli L. C. Welsink, vervaardigd door den beeldhouwer T. Dupuy.

III. Ten kantore Heulstraat 17 zijn alsnog verkrijgbaar:

a. **Een boekje over „Onze Oost", voor hen die er niet geweest zijn",** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 ex. à *f* 0.10.
Prijs: 50 ex. à *f* 2.80, en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à *f* 2.20, plus *f* 0.25 voor frankeerkosten.

b. „Onze Oost" II. **Iets over den Inlander en zijn zieleleven,** door den heer T. J. Bezemer.
Prijs 1 ex. à *f* 0.05.
Prijs: 50 ex. à *f* 2.—, en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à *f* 1.55, plus *f* 0.25 voor frankeerkosten.

c. **Nederlandsch Staatsblad** 1909 no. 71, bevattende het Besluit op de Indische *Bestuursopleiding.*
Prijs 1 ex. à *f* 0.15.

d. **Het jaarboekje der Vereeniging over 1908.**
Prijs 1 ex. à *f* 0.25.

Voor de opgave,
E. VAN ASSEN, *Secr.*

5e Jaarverslag van „Boeatan."

Al weder is er een jaar verstreken sinds de Raad van Beheer de laatste maal aan de aandeelhouders onzer Naamlooze Vennootschap verslag uitbracht over zijne werkzaamheden. In dit tijdsverloop is er in den gang van zaken weinig verandering gekomen.

Wij gingen ijverig voort met onze onderzoekingen en proefnemingen op het uitgebreide gebied van Ned.-Indische kunstnijverheid en huisvlijt, onderhielden geregeld onze talrijke relaties in Oost- en West-Indië door telkens hernieuwde bestellingen en uitvoerige correspondenties daarover, knoopten nieuwe relaties aan en deden bij een en ander heel wat leering en ondervinding op, welke op den duur, naar wij durven hopen, de bevordering dier kleinnijverheid met behoud van haar origineel artistiek karakter, zullen ten goede komen.

Onze lijvige dossiers van in- en uitgaande brieven bevatten, evenals de notulen der vergaderingen van den Raad van Beheer, een bron van studie-materiaal in den geest van art. 16 onzer statuten, zij 't dan ook, mede uit gebrek aan voldoende fondsen en krachten, nog maar op bescheiden schaal. Onze leuze is: Excelsior, en ter verwezenlijking daarvan roepen wij de hulp en medewerking in van allen, die daartoe in de gelegenheid zijn.

Als, ook voor buitenstaanders, zichtbare resultaten onzer bemoeiingen kunnen wij wijzen op de reeds hier en daar merkbaar gemaakte vorderingen, o.a. op het gebied van vlechtwerk. Met voldoening halen wij hier de opmerking aan van een onzer deskundigste Sumatraansche correspondenten: „De kwaliteit van het vlechtwerk gaat, naar mijne meening, steeds vooruit; wel een zeldzaamheid bij Inlanders."

Dat nu die vlechtsters in evenredigheid hiermede ook meer bezoldiging van haren beteren arbeid verlangen, mag ons daarbij niet verwonderen.

Door het zenden naar Singaparna — waar, zooals wij ondervonden, hoe langer hoe grover en slordiger werk geleverd werd — van mooie modellen van mandjes, ongeveer een halve eeuw geleden aldaar vervaardigd, welke er thans door de bekwaamste onder de vlechters getrouw worden nagevolgd, is gebleken, hoe met geduldige verzorging en waardeering van onzen kant, de fijne, nauwkeurige werkwijze van vroeger ook daar weer in het leven teruggeroepen kan worden. Verschillende matten uit Bawean en ook van midden-Java krijgen wij nu, naar onze op ondervinding gebaseerde aanwijzingen, meer en meer in voor Europeesch gebruik gangbare patronen en afmetingen.

En eindelijk ziet gelukkig ook een onzer Borneosche correspondenten kans matten en bamboe-snijwerk te doen aanmaken, volgens de beschrijvingen en afbeeldingen naar de oude Dajaksche patronen in de reeds vijf jaar geleden door ons uitgegeven en verspreide handleidingen desbetreffende, door den heer J. A. Loebèr opgesteld.

Langzaam-aan naderen wij zoodoende dan toch ons doel.

Ook de zending van den heer P. J. Duero zal op batik-gebied hiertoe krachtig kunnen medewerken.

Na de twaalf maanden, gedurende welke hij de door ons bijeengebrachte subsidie genoot, en die voor hem grootendeels een tijd van proefneming en studie waren, heeft hij nu, op onze voorspraak, voorloopig een gouvernementsaanstelling gekregen bij de vrouwengevangenis te Semarang.

Kort voor zijn vertrek van hier ontvingen wij n.l. van den Directeur van Justitie te Batavia het volgende schrijven:

Aan
den Raad van Beheer van Boeatan,
te 's Gravenhage.

Het zij mij vergund de welwillende medewerking van Uw bestuur in te roepen ter zake van de volgende aangelegenheid.

Te Semarang bestaat eene Centrale gevangenis voor tot dwangarbeid veroordeelde Inlandsche vrouwen, welke vrouwen tot nog toe werden bezig gehouden met eenvoudig naaiwerk. In verband evenwel met de omstandigheid, dat die vrouwen met het verrichten van dat werk weinig leerden, heb ik besloten haar een bepaald vak te doen beoefenen. Niet alleen zal hierdoor kunnen worden bewerkt dat bedoelde vrouwen niet weer zoo spoedig tot misdrijf vervallen, maar tevens zal hierdoor kunnen worden bijgedragen om sommige Inlandsche industrieën te bevorderen. Het ligt in mijne bedoeling de gestrafte vrouwen in hoofdzaak het b a t i k k e n en w e v e n te doen leeren. Ook zijn onder haar verscheidene vrouwen, die reeds met het batikken vertrouwd zijn, en er kan thans voor gezorgd worden, dat zij dit niet verleeren.

Ten einde het werk der vrouwen zooveel mogelijk vruchtbaar te doen zijn, schijnt het wenschelijk, het door haar vervaardigde niet in Indië van de hand te doen, maar in Europa. Is eenmaal een behoorlijke afzet in Europa gevonden, dan zouden de vrouwen ook na haar ontslag uit de gevangenis op bestelling uit Europa kunnen blijven werken.

Gaarne zou van Uw Bestuur worden vernomen, of het genegen is zijne zeer gewaardeerde medewerking te verleenen, om in Europa voor de, in de vrouwengevangenis vervaardigde voorwerpen afzet te vinden. C.q. zou het m.i. aanbeveling verdienen indien Uw Bestuur mij voorzag van de in Europa meest gewilde patronen en modellen, opdat daarnaar zou kunnen worden gewerkt.

De Directeur van Justitie,
(*w. g.*) A. L. E. GASTMANN.

Wij hebben hierop geantwoord, dat wij volgaarne daartoe onze medewerking willen verleenen, wij-

zende op de gunstige omstandigheid, dat, toen juist de heer Ducro als onze „batik-zendeling" naar Java zou vertrekken, die persoonlijk zeker veel beter, dan door toezending der hier gewilde patronen zal kunnen doen aanmaken, wat op dit gebied in Europa aftrek vindt.

Intusschen is de heer Ducro in het afgeloopen jaar enkele maanden te Djocdja, het centrum der batikkunst, practisch werkzaam kunnen zijn, met een ontwikkelde, Hollandsch verstaande Javaansche batikster als tolk en bemiddelaarster. De allereerste resultaten van zijn pogen zond hij ons in November j.l. met het oog op den St. Nicolaas-verkoop.

Deze bezending viel ons — eerlijk gezegd — niet mee. Gelukkig zond hij echter spoedig daarop een veel betere proeve.

Het ondervolgend oordeel van een deskundige, wiens meening wij vroegen, beamen wij ten volle:

„De missie van den heer Ducro. is mij in hooge mate sympathiek, zoodat ik niet wil komen met een ongunstige kritiek der eerste proeven: al zoekend vindt hij zeker een weg de Javaansche batikindustrie te verlevendigen!

Het nieuwste proefje op zijde vind ik keurig, en bewonder zéér de juiste kleurverdeeling en geheele techniek. Het is werkelijk al veel, zéér veel mooier dan de eerste zending. Nu is de vraag: kan men het echt-Javaansch karakter van ornamentatie nog niet op die wijze zuiverder ontwikkelen? De rand, met lotus-vruchten motief, bijv., is wèl javaansch, maar de middenteekening niet anders dan op onze kunstnijverheidsscholen geteekend wordt en niet Javaansch. Het is geen grief, maar 'k geloof, dat de heer Ducro zijne batiksters toch nog meer allengs zichzelve kan laten geven."

De in dit jaar in Indië opgedane ondervinding zal den heer Ducro ongetwijfeld zeer ten goede komen bij zijn aanstaanden arbeid te Semarang. Wij koesteren er dan ook de beste verwachtingen van.

Tevens mogen wij ons daarbij verheugen op den toegezegden steun van den heer J. E. Jasper.

Op het gebied der houtsnijkunst heeft „Oost en West" in Indië een flinke stap voorwaarts gedaan door de Japarasche beeldhouwers, die de betimmering der Indische zaal in het Paleis van H.M. de Koningin bewerkten, te Batavia onder deskundig toezicht aan den arbeid te houden.

Ook hiervan verwachten wij voor den export naar Europa goede resultaten, te meer daar de onlangs tijdelijk hier te lande vertoefd hebbende voorzitter hier zustervereeniging zijn oprechten wensch tot samenwerking met Boeatan heeft te kennen gegeven, hetgeen, zooals wij reeds in ons vorig verslag uitdrukten, volkomen met onze inzichten strookt.

Stappen in die richting zijn thans gedaan en wij twijfelen dan ook niet, dat, met goeden wil van weerskanten, de rechte weg gevonden zal worden, om ons beider streven, dat toch in den grond hetzelfde is, eendrachtig en daardoor de een den ander schragend, te doen samengaan, zonder dat één van beiden daarbij iets van hare volle vrijheid van handelen inboet. Wij zouden elkander in samenwerking zoo prachtig kunnen aanvullen, waar „Oost en West" te Batavia zooveel dichter staat bij de voortbrengers, terwijl Boeatan door ligging en werkkring meer in aanraking komt met de afnemers waardoor het op haar weg ligt de richting aan te geven, waarin voor de Europeesche en Amerikaansche markt gewerkt zal moeten worden, waarbij echter weer de uit Indië ontvangen technische en locale aanwijzingen en inlichtingen onontbeerlijk zijn. Grijpen de raderwerken dezer beide lichamen goed in elkander, dan zal zoowel de een als de ander aan vastheid winnen, en daardoor zullen zij samen een hechter steun worden voor de bevordering van Indische nijverheid, huisvlijt en kunst. Ook financieel zullen beide lichamen, wien het in dit opzicht nog niet voor den wind gaat, bij samenwerking wèl kunnen varen.

De hierbij overgelegde balans en nota van toelichting *) duidelijk genoeg Boeatan's geldelijken stand van zaken weergeven, zullen wij bij dit punt hier niet lang stilstaan, doch liever elkander moed inspreken, opdat met vereende krachten in 't vervolg ten dezen opzichte een beter resultaat moge worden bereikt.

Aan pogingen daartoe heeft het bij den raad van Beheer niet ontbroken. Propaganda werd vooral door het houden van tentoonstellingen op verschillende plaatsen, o.a. Arnhem, Utrecht, Hoorn, Roermond, Zwolle, Maastricht, Londen, Middelburg, Leiden, Rotterdam en Haarlem, zooveel mogelijk en op doeltreffende wijze gemaakt.

Te Domburg, alsook in Brussel en Parijs, werden op verzoek enkele artikelen in commissie gegeven. Een en ander bevordert op duidelijk merkbare wijze meer en meer, ook bij het groote publiek, de belangstelling voor het fraaie Indische handwerk.

Dankbaar voor raad en aanwijzing van buiten, hebben wij ook die der commissie van verificatie in hun laatste rapport uitgebracht, opgevolgd en bij het etaleeren van verschillende artikelen, vooral van lagen prijs, den verkoopsom daarop duidelijk zichtbaar genoteerd. Op den duur zal wellicht ook dit middel tot meerdere afname niet zonder uitwerking blijven. Wat echter vermeerdering van verkoop wel het meest tegenhoudt, is het feit, dat de toevoer uit Indië, van die artikelen, welke hier het meest aftrek blijken te vinden, nog niet geregeld genoeg kan plaats vinden. Dit is een euvel, dat niet dan „langs lijnen van geleidelijkheid" zal kunnen verbeteren; al te sterke drang zou hierbij schaden en leiden tot overhaasting met de voortbrenging van z.g. export-artikelen als verderfelijk gevolg.

Een speciaal vakman, tegelijk opkooper voor elke techniek in ieder arbeidscentrum in het bizonder, ware hier het aangewezen geneesmiddel, zooals op huisvlijtgebied in het hoedenvlechten door den heer Petit-Jean te Tangerang glansrijk is bewezen. Het toepassen van dit middel, dat in den aanvang onvermijdelijk groote geldelijke offers vergt, laten onze finantiën thans echter niet toe. Al heel blij waren wij geholpen te worden door de uitzending van den heer Ducro. Als deze proef goed slaagt, volgen er wellicht meer. Intusschen zijn wij zéér erkentelijk jegens onze correspondenten in de verschillende streken, die ons naar hun beste krachten helpen en voorlichten, daardoor dikwijls op zeer doeltreffende wijze de bestaande leemten aanvullen, in elk geval een verdienstelijk pionierswerk doen, een begin, waarop voortgebouwd kan worden.

Wij betuigen hun allen hier onzen hartelijken dank, ons ook verder aanbevolen houdend voor hun zoo welwillend verleenden steun en medewerking, die wij ten zeerste waardeeren.

Mogen nog vele anderen opgewekt worden, hun goed voorbeeld te volgen, door zich tot ons te wenden. Aangeboden diensten zijn hier in tegenstelling met het desbetreffend spreekwoord zéér welkom.

In de samenstelling van den Raad van Beheer kwam geen verandering, het secretariaat bleef sedert het vertrek naar Indië van den heer C. Canne nog onvervuld. De presidente nam intusschen de zorgen daarvoor op zich. Mejuffr. C. H. Loebèr bleef als ijverige directrice hare zorgen aan Boeatan wijden en maakte zich daarbij ook verdienstelijk, door aan groepen van schoolkinderen, die met hun onderwijzers onze tentoonstelling, Heulstraat 19 kwamen bezoeken, het een en ander systematisch uit te leggen. Ook een doelmatig propaganda-middel waarvan, naar wij vertrouwen, meer en meer gebruik zal worden gemaakt.

De eenige verandering, die er plaats vond, was, dat wij een nieuwe huisbewaarster kregen in Mej. S. Mayer; deze, die ook onze theesalon tusschen 3—6 uur n.m. verzorgt, hoopt met ons op een drukstaande de sterk toenemende concurrentie op dit gebied.

De Raad van Beheer:

N. VAN ZUYLEN—TROMP, voorzitster.
A. H. G. FOKKER, Penningmeester.
H. W. ZILCKEN—VAN BAAK, en
K. H. H. VAN BENNEKOM, leden.

*) Deze zullen in een der volgende Weekbladen worden opgenomen.

Een stukje Atjeh-geschiedenis,

DOOR

E. VAN ASSEN.

IV.

In het landschap Siak, ter Oostkust van Sumatra, bestond een reglement, regelende de eerbewijzen, welke destijds gegeven werden aan Maleische vorsten, bijaldien zij aan het Siaksche Hof een bezoek brachten.

Naar rang werd aan den vorst van Menangkabau de meeste eer bewezen; daarna kwamen de Vorsten van Atjeh, Djohor en Lingga (Daik).

Er waren voor de door den Vorst van Siak bewoonde woning een drietal poorten opgericht, en nu hing het van het aanzien van den vorstelijken bezoeker af, of hij die poorten direct kon doorgaan dan wel moest wachten, alvorens de Sultanswoning kon worden binnengetreden.

Het landschapshoofd van Asahan werd als een onderkoning ontvangen.

Zooals bekend is, bestaat het Rijk van Menangkabau al lang niet meer.

Voor het jaar 1873 nam de Sultan van Atjeh onder de Maleische vorsten dus de voornaamste stelling in; was hij de eerste onder zijne gelijken.

Toen de Sultan van Siak in het jaar 1858 zich bij politiek contract onder de souvereiniteit van Nederland stelde, werd hem van onze zijde het gezag gewaarborgd, dat deze Vorst in zijne Onderhoorigheden uitoefende.

Die onderhoorigheden waren de noordwaarts van Siak langs de straat van Malakka gelegen landschappen van af Laboean Bakoe tot aan Tamiang.

Dat politiek contract was de basis, waarop het Nederlandsch gezag in de gemelde Onderhoorigheden zich heeft kunnen vestigen, doch, zooals reeds vroeger werd medegedeeld, maakte de Sultan van Atjeh ook aanspraken op het gezag in diezelfde landstreek.

Die vestiging van ons gezag en de daaruit gevolgde vermeerdering van invloed op de Oostkust van Sumatra, geschiedde zeer ten nadeele van de belangen van Atjeh en werd door den Vorst van dit land altijd met leede oogen aangezien.

Bovendien werden de Atjehers op de Westkust van Sumatra, naar mate ons gezag zich daar uitbreidde, verdrongen tot Boven-Singkel.

Teneinde aan onze uitbreiding van gezag paal en perk te stellen, zocht de Sultan van Atjeh bescherming bij den Sultan van Turkije.

Herhaaldelijk zijn Atjehsche gezanten naar Constantinopel vertrokken, met het verzoek om steun ten deze, doch of al die personen werkelijk in de gelegenheid zijn geweest om hunne belangen bij den Sultan voor te dragen, zou ik niet durven verzekeren.

Voor zoover bekend, is de Sultan van Turkije nooit op de Atjehsche verzoeken ingegaan, hetgeen voor de Atjehers eene groote teleurstelling is geweest en door het Atjehsch Gezag zeer hoog is opgenomen.

De Turksche Consul-Generaal te Batavia, die destijds, in gevolg van den Gouverneur-Generaal 's Jacob, Atjeh bezocht, werd dan ook door het Atjehsch element met zeer gemengde gevoelens begroet en heeft zijn werk te Atjeh zich alleen kunnen bepalen tot het vestigen van een oordeel over hetgeen te Kota Radja was tot stand gebracht en hoe het toenmaals met de vestiging van ons gezag op de Noordpunt van Sumatra was gesteld.

Inmenging van zijne zijde in de Atjehsche aangelegenheden zou men van Atjehsche zijde nimmer hebben toegelaten; ook al hadden de omstandigheden zijn zeer kort verblijf van eenige dagen verlengd.

Het Centraal Atjehsch Gezag stond dus geheel geisoleerd en bleef er niets anders over dan het uitoefenen van protest middels eigen krachten.

Dit protest geschiedde ten langen leste, in den vorm van molest van schepen. Europeesche vaartuigen werden, waar zulks mogelijk bleek, aangevallen en geplunderd, en die feiten hebben toen aanleiding gegeven tot de mededeeling in de officieele bescheiden, dat Atjeh een rooversnest was en in de territoriale wateren geen orde en rust wist te handhaven.

Dit molest, een natuurlijk gevolg van de bekende oorzaken, heeft ten slotte geleid tot de oorlogsverklaring aan Atjeh onzerzijds, welke strijd door het Atjehsche volk werd aanvaard.

(Wordt vervolgd.)

Uit de O.-I Mail.

Een Indische Raad in den Haag.

Onder dezen titel schrijft H. in de Javabode een uitvoerig artikel naar aanleiding van de door den heer Hasselman gehouden voordracht in het Ind. Gen. Hij begint met:

„Mr. van Deventer heeft niets te veel gezegd toen hij de keurige voordracht door den heer C. J. Hasselman den 23en Februari jl. in het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage gehouden, prees om het hooge standpunt, waarop de spreker zich had gesteld, een standpunt, zoo hoog en gevende zulk een ruim en helder gezicht op de koloniale vraagstukken, als tot dusver door slechts enkele schrijvers en sprekers werd ingenomen.

De beteekenis van ons koloniaal bezit ontgaat tot dusver, door gebrek aan belangstelling en aan voldoenden kijk op de dingen, zelfs aan het meer beschaafde deel van ons volk, zoowel in Nederland als in Indië en het is volkomen waar dat men, over het algemeen, noch hier, noch daar beseft, dat wij als koloniale mogendheid staan voor de reuzentaak van invoering van een nieuw cultuurstelsel in Indië waarbij echter het woord „cultuur" thans is op te vatten in den zin van beschaving, in cultuur niet van den bodem, maar van den volksgeest.

Om dit besef te wekken, zoo oordeelde de heer Hasselman, is het noodig kennis te verspreiden en belangstelling te zaaien door middel van gepopulariseerde wetenschap. Nederland moet Indië leeren kennen, en om daartoe te geraken, dienen indische

genootschappen en instellingen, moreel en financieel gesteund door de regeering, het onderwijs en de pers, zoowel de groote als de kleine, samen te werken.

„Zalig zijn zij die gelooven!"

Helaas, wij twijfelen...... zegt H., en zoekt het heil elders.

Na de toestanden op dit gebied in Engeland en Frankrijk te hebben besproken, eindigt hij met de woorden:

„Toen lord Cromer was afgetreden als hooge commissaris in Egypte en in Engeland teruggekeerd was zijn eerste werk krachtig propaganda te maken voor een onafhankelijk college van adviseurs in koloniale zaken. De man had recht van spreken.

Wat hij vroeg was dit: Waarom maken regeering en parlement niet meer en beter gebruik van de schatten aan ervaring en regeerkunst, waarover de mannen van rijperen leeftijd, uit alle deelen van het koloniale Engeland teruggekeerd, te beschikken hebben en die nu zonder vrucht blijven?"

Lord Cromer, over wiens staatsmanswijsheid en helderen blik maar één roep is, achtte het noodig, met het oog op de veranderde tijdsomstandigheden, dat degenen, die aangewezen zijn, om de belangen der koloniën voor te staan, konden beschikken over een vraagbaak.

En zulk een vraagbaak achten wij mede een dringende eisch des tijds voor o n z e parlementsleden, die zich eerlang geroepen zullen zien om te beslissen over voorstellen en vraagstukken van zulk een ver-reikende strekking als nooit te voren.

Ook in Nederland wonen vele zeer eminente mannen, die in ambtelijke of wetenschappelijke betrekkingen, in handel of nijverheid hun beste jaren doorgebracht hebben in onzen archipel, aldus een schat van ervaring en locale kennis vergarende; ook hier blijven die schatten aan ondervinding en inzicht ongebruikt. Nu en dan wordt een dier velen als indische specialiteit gepousseerd en in de Tweede Kamer gebracht, waar hij dan doorgaans even veel, of liever even weinig tot stand brengt als de fransche koloniale députés tot dusver hebben uitgericht in hunne omgeving.

Het zou, dunkt ons, weinig moeite kosten om ook in Nederland een breeden Raad van koloniale adviseurs samen te brengen.

Van zulk een onafhankelijken Raad, die geen orgaan der regeering is, verwachten wij veel, vooral thans, nu een nieuw hoofdstuk is begonnen van onze koloniale historie." Aldus H.

Bij ons komt de vraag op: Zou men niet het eene kunnen doen, zonder het andere te laten?

Haven-plannen.

De haven-plannen zijn in Indië niet van de lucht, schrijft het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I., naar aanleiding van een artikel in de D e l i C o u r a n t.

Daar is het Semarangsche havenplan, waaraan men reeds „bijna" is begonnen; daar is het Soerabaja'sche, waarover reeds een jaar of 20 geadviseerd en gerapporteerd is; daar is het uitbreidings-plan van de haven van Tandjong Priok, waarover ook reeds een heel aardig dosier is bij elkaar geschreven, en nu begint men zich op de Oostkust van Sumatra ook alweer te roeren.

De D e l i C o u r a n t besluit haar artikel over dit laatste met de woorden:

„De Oostkust van Sumatra is nog een land in opkomst, al is het dan ook reeds nu uit een handelsoogpunt verreweg het belangrijkste gewest der buitenbezittingen.

Zij heeft in dit verband grooter aanspraken op een mailhaven dan Padang en Sabang, en, waar blijkt dat zulk een haven hier met betrekkelijk zeer geringe kosten is te maken, mag van een regeering, die de snelle economische ontwikkeling der buitenbezittingen als een der hoofdpunten op haar programma heeft, verwacht worden, dat zij dit niet alleen door woorden, maar ook door daden zal willen toonen."

Heel aardig gezegd vindt het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. dit.

Maar dit blad gelooft toch dat die „Oceaanhaven" in de Aroe-baai, die Gouvernementspakhuizen aldaar het aandoen ervan door de Nederlandsche mailbooten etc. voorloopig nog wel den tijd zullen hebben.

Onder de „D i n g e n v a n d e n D a g" lezen wij in het B a t. N i e u w s b l. over **„Verloskunde in de Desa"**:

„Het is bekend, dat van regeeringswege een bedrag van duizend gulden wordt uitgekeerd aan den geneesheer, die een javaansche vrouw opleidt tot het ambt van vroedvrouw. De leertijd voor de vrouwen moet minstens drie jaren duren. Slagen zij in het na dezen tijd afgenomen examen, dan hebben de geneesheeren, die haar opleidden, het recht de uitgeloofde premie te declareeren.

Reeds zijn langs dezen weg verscheidene vrouwen ingewijd in de geheimen der verloskunde en ook reeds werkzaam in het belang der moeders in de desa, waar een zoo groot percentage door infectie en onoordeelkundige behandeling in het kraambed, sterft, vaak na een bevalling die weinig om het lijf gehad heeft.

Dat niet meer vrouwen zich in deze richting bekwamen, die haar toch wel aantrekt, moet aan verscheidene oorzaken worden toegeschreven. Eerstens zijn de geneesheeren, in staat om in het medisch college te geven in verloskunde, niet dik gezaaid. Het gevolg is, dat de vrouwen zich niet overal in staat gesteld zien zich onder goede leiding te bekwamen. Dan beteekent de tijd van studie voor deze menschen een tijd van geldverlies en gebrek aan verdiensten. En dit weder is ook de reden, dat zij onmogelijk naar een andere plaats kunnen trekken om daar de opleiding te zoeken welke zij op de plaats harer inwoning missen.

Om aan deze bezwaren tegemoet te komen is ten aanzien van het regentschap Serang goedgekeurd, dat de vrouwen, die zich aanmelden voor den leercursus, voor den tijd van haar studie een toelage krijgen van *f* 10 's maands.

Maar nu is er nog een ander bezwaar. De geneesheeren, die zich met de opleiding belasten, kunnen niet anders dan nadat de studie voltooid is de premie ontvangen. Onder die geneesheeren zijn er echter, die slechts tijdelijk aangesteld zijn, terwijl de meesten het gevaar van overplaatsing boven het hoofd hangt. Zoo kan het dus gebeuren dat een geneesheer, die bijv. twee of meer jaren tijd en moeite heeft gegeven aan de opleiding, weg moet en de vruchten van zijn werk toebedeeld ziet aan zijn opvolger, die slechts de laatste hand aan het werk heeft te leggen.

In verband hiermee is nu een andere regeling voorgesteld, die, hopen wij, de goedkeuring der regeering mag verwerven", zoo besluit de redactie.

Hetzelfde blad vertelt van eene nieuwe Inl. Vereeniging, waarover onze lezers onlangs ook reeds vernamen in onze rubriek „Wat de Inlander zegt", en die den naam **„Pangroeti Moelja"** draagt, o.m.:

„Naast de vereeniging B o e d i O e t o m o, die voor eenige maanden te Soerabaja een afdeeling stichtte, is daar nu een andere vereeniging opgericht.

Beoogt Boedi Oetomo voornamelijk door eendrachtige samenwerking in de toekomst blijk te geven en te toonen, dat de westersche beschaving ook den inlander ten goede kan komen, de vereeniging „Pangroeti Moelja" stelt zich ten doel de kinderen harer leden een goede ontwikkeling te verzekeren. Daaruit volgt reeds, dat slechts gehuwde min of meer welgezeten inlanders als lid kunnen toetreden. De ziel van deze vereeniging is de patih van Soerabaja, een man, die nu juist niet als vooruitstrevend kan aangemerkt worden, iemand, die de oude adat zooveel mogelijk gehandhaafd wenscht te zien.

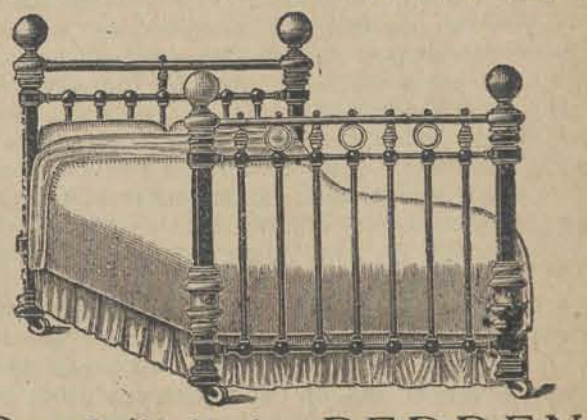
Hij voelt dan ook niet veel voor Boedi Oetomo, maar het totstandkomen dezer organisatie wekte ook bij hem het besef, dat samenwerking noodig is om een gemeenschappelijk doel te bereiken, in dit geval het nageslacht een positie in de ambtenaarswereld te verzekeren. Dit is voor een groot deel der prijaji's nog altijd het doel!

Intusschen meent het blad, dat de jonge vooruitstrevende vereeniging B o e d i O e t o m o niet bevreesd behoeft te zijn, dat vele leden zullen overloopen. Die het reeds deden, — geen groot aantal — hebben zich bij den patih aangesloten, eensdeels om in het gevlei te komen, anderdeels omdat zij het streven van B o e d i O e t o m o niet goed begrijpen of al te spoedig resultaten van deze coöperatie willen zien. „Pangroeti Moelja" zal wel spoedig ervaren, dat de vooruitstrevende vereeniging op te goede grondslagen rust dan dat haar bestaan bedreigd kan worden door het werken van organisaties, die het ontstaan danken aan het conservatisme van inlandsche hoofden."

Elders lezen wij, dat Mas Oemar, vice-president van de afdeeling Soerabaja der vereeniging Boedi Oetomo, is opgenomen in de redactie van de B i n t a n g S o e r a b a j a, en dat hij de verschillende takken der vereeniging in den Oosthoek middels dat blad op de hoogte houdt van de verrichtingen van het bestuur.

De **Vereeniging Toeristenverkeer**, die zich in 't Engelsch noemt: O f f i c i a l T o u r i s t O f f i c e, geeft weder een boekje met aanwijzingen voor T r i p s i n t h e I s l e o f J a v a, waarin behalve mededeelingen aangaande hotels, gebruikte muntspeciën, Scheepsagenturen etc. ook verschillende tochten

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.
TELEFOON No. 2535 ▫ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.
— — GROOTE KEUZE — —
van af het beste tot het eenvoudigste.
MAGAZIJNEN GESLOTEN VAN half een TOT twee UUR.

BESLIST DE BESTE
INDISCHE SIGARETTEN
ZIJN DE
PAJAGOMBO
SIGARETTEN
VAN
ANT. JUSTMAN
TE BATAVIA.

= „UNICUM." =
„UNICUM"'s geheim chemisch preparaat is onschadelijk voor stof en model.
„UNICUM" heeft bekwame vaklieden voor het repareeren en oppersen van Heeren- en Dameskleeding.
„UNICUM" heeft en 1e klas Coupeur voor het vermaken van slecht passende Kleeding.
„UNICUM" zorgt voor een vlugge, accurate bediening.
Eenig adres:
Fluweelen Burgwal 8. - Telef. 4947.

= RINCK =
Groote voorraad
Taschjes, Portemonnaies, Portefeuilles
enz. enz.
Alle LEDERWAREN en ETUIWERK, alles wordt bij mij vervaardigd, alsook gerepareerd.
Fabriek en Magazijn MOLENSTRAAT 54 h. d. Prinsestraat.

The New-York Bank
Onderling Speculatie stelsel
Dollar Ticket Methodon
AMERICANS
K. Achterom 14a
4e huis van af de Gravenstraat
's-GRAVENHAGE
Geopend van 9.30—3.30 uur
Prospectus gratis en franco

worden aangegeven, die in 7, 10, 14 of 21 dagen kunnen gemaakt worden.

Alle tochten worden gerekend te Batavia te beginnen.

Een soort complicatie dus van de reeds vroeger, door genoemde vereeniging, afzonderlijk uitgegeven boekjes.

Gelukkig, dat in verband met deze propaganda er langzamerhand ook aan den hotelnood op Java wel een einde zal komen. Te Soerabaja althans bestaan plannen tot het bouwen van een **Een Oranjehotel en nog een ander nieuw hotel.**

Het is een heugelijk teeken, schrijft het Soer. Hbld., dat alweer een plan tot den bouw van een modern hotel te Soerabaja in den maak is. Voor het reizend publiek is het waarlijk eene opluchting, dat nu zoo krachtig de hand aan het roer geslagen wordt.

Het is de heer W. C. Nash, die de perceelen aan den Stationsweg, tegenover het station van het Staatsspoor heeft gekocht. Hij is van plan een maatschappij te vormen om op dat terrein een groot hotel te bouwen met een kapitaal van *f* 300.000.

Het terrein heeft een oppervlakte van circa 5000 vierk. meters, met een frontbreedte van 110 meters. Het hotel zal gunstig en zeer geriefelijk gelegen zijn voor het reizend publiek en het toeristenverkeer, dat van dag tot dag toeneemt, en in de nabijheid van den chineeschen kamp. De weg voor het terrein is breed en men heeft dus overvloed van lucht. Rijtuigen zijn steeds gemakkelijk te verkrijgen, want ze verzamelen zich voor het station bij aankomst der treinen.

WEST-INDIË.

Immigratie in Suriname.

Door den gouverneur van Suriname is, met het oog op de aanvankelijk verkregen goede resultaten van emigratie van Javanen met gouvernementssteun naar de Lampongsche districten, eene commissie benoemd, met uitnoodiging om van advies te willen dienen op de volgende vragen:

Is emigratie van gezinnen van Javanen, van Britsch-Indië en van andere tropische of sub-tropische rassen op groote schaal mogelijk in den geest van de in Nederlandsch-Indië sedert 1906 begonnen immigratie van Javaansche gezinnen in de Lampongsche districten op Sumatra?

Waar zou bij bevestigende beantwoording van vorenstaande vraag de eerste proef met de vestiging der immigranten-gezinnen kunnen worden genomen en met hoeveel gezinnen zou moeten worden aangevangen?

Welke voorbereidende maatregelen zouden moeten genomen worden om voor de aankomst der immigranten de voor de vestiging bestemde plaats daartoe geschikt te maken?

Welke cultuur of cultures zouden hoofdzakelijk op de vestiging dienen te worden gedreven?

Welke premiën zouden kunnen worden toegezegd, wat voor voeding, huisvesting, huiselijke benoodigdheden, plantmateriaal, gereedschappen, enz.

Op welke wijze moet het bestuur en het toezicht over zulk eene immigranten-vestiging worden ingericht?

In de hier bedoelde commissie zijn benoemd tot lid en voorzitter, de agent-generaal voor de immigratie C. van Drimmelen, tot leden de heeren **F. C. Curiel, M. Nassy, C. van Coll en A. Glitsch.**

Aan de commissie wordt overgelaten een secretaris aan te wijzen, aan wien eene nader te bepalen remuneratie voor zijne werkzaamheden zal kunnen worden toegezegd.

Met begrijpelijke belangstelling zien wij de uitkomsten van de werkzaamheden dezer Commissie tegemoet, die zeer zeker over een der meest belangrijke vraagstukken voor de kolonie, de oplossing van het bevolkingsvraagstuk, waarvan de toekomst van Suriname voornamelijk afhangt, zal hebben te oordeelen.

Inkomstenbelasting.

De gouverneur heeft een ontwerp-verordening ingediend tot wijziging der verordening op de inkomsten-belasting.

De belasting zal volgens dit ontwerp bedragen van 1 percent van een belastbaar inkomen van *f* 600 tot *f* 700, tot 5 percent voor een belastbaar inkomen van *f* 10000 en hooger.

De gouverneur merkt in zijne toelichting op, dat, naardien uit de ingediende ontwerp-begrooting voor 1910 blijkt, dat de koloniale middelen dringend versterking vereischen, het voor de hand ligt, dat in de eerste plaats de inkomstenbelasting voor verhooging voorgedragen wordt, wijl deze in de kolonie naar een laag tarief geheven wordt. Reeds bij de behandeling van de tegenwoordige belastingverordening, gingen er in de Koloniale Staten stemmen op, en werd zelfs een amendement ingediend, om het tarief waarnaar de belasting geheven wordt, te verhoogen.

De voorgestelde wijziging van het tarief doet een hoogere opbrengst van ongeveer *f* 36000 verwachten.

Traktementsregeling.

Door den gouverneur is een ontwerp-verordening ingediend, waarbij de traktementen der districts-commissarissen nader worden geregeld.

Aan de districts-commissarissen van Nickerie, van Beneden Suriname en Beneden Para, en van Beneden Commewijne wordt een traktement toegelegd van *f* 4500 's jaars, gaande tot een maximum van *f* 5000; aan die van Boven- en Beneden-Saramacca, en van Boven-Suriname en Boven-Para een van *f* 4000, gaande tot een maximum van *f* 4500; en aan de overigen eene jaarlijksche bezoldiging van *f* 3500, met periodieke verhoogingen, opklimmende tot een maximum van *f* 4000.

De cultures in Suriname.

Met de bacoven-cultuur gaat het nog steeds niet naar wensch. Terwijl de wekelijksche verschepingen nu 20000 behoorden te bedragen, is het aantal nauwelijks 10000.

Onze West schrijft, dat dit naast andere oorzaken ook aan het optreden van ziekten moet worden geweten, waartegen, naar het schijnt, met name wat de Panama-ziekte betreft, niet krachtig genoeg is opgetreden.

Het blad vervolgt dan:

Heeft de ziekte eenmaal een zekere verspreiding aangenomen in bepaalde velden, dan schijnt bestrijding vrijwel ondoenlijk.

In dit laatste geval schijnen, helaas, eenige plantages te verkeeren. De pl. Jagtlust heeft een deel van den bacovenaanplant moeten verlaten. En er schijnt sprake van, dat op de pl. Dordrecht alle 130 H.A. bacoven zullen worden omgezet in koffie. Deze 130 H.A. zouden dan nieuw aangeplant worden op de pl. Peperpot, welke ook aan de Cultuur-Mij. Dordrecht behoort. Dit laatste bewijst, dat men de cultuur op zichzelve niet hopeloos acht. De pl. de Morgenstond heeft met het oog op het hevig heerschen der ziekten aldaar ontheffing gevraagd van de verplichting om de derde serie aan te brengen.

De vertegenwoordiger van de United Fruit Company, de heer G. H. Williams, altijd volijverig waar het de belangen der bacoven-cultuur betreft, heeft van zijn jongste reis naar de Vereenigde Staten gebruik gemaakt, om verscheidene nieuwe varieteiten bacoven hier in te voeren. Een deel daarvan is afgestaan ter uitplanting in den cultuurtuin, een deel is door den heer Williams zelf uitgeplant aan de Tourtonnelaan, terwijl de rest is uitgeplant te midden van sterk besmette bacoven-velden op pl. de Morgenstond. Het doel is om het weerstandsvermogen van deze nieuwe bacovensoorten ten aanzien der cultuurziekten na te gaan. In 't bijzonder van één dezer varieteiten — die een vrucht geeft, ongeveer even groot en smakelijk als de thans overal geplante Gros Michel — worden goede verwachtingen gekoesterd.

Ook met de cacao-cultuur moet het nu weer niet al te best gaan volgens Onze West, aan welk blad wij het volgende ontleenen:

Uit alle districten komen ongunstige berichten betreffende de cacao-cultuur. Het abnormaal invallen van droogte en regen in de laatste vijf maanden, schijnt een zeer nadeeligen invloed te hebben gehad op de krulloten en de versteening der vruchten. Vooral het laatste, fatale verschijnsel richt groote verwoesting aan. Op tal van plaatsen gaan nagenoeg tot vollen wasdom gekomen vruchten door versteening verloren. De planters zien als 't ware voor hun oogen de oogst, die vrij rijkelijk beloofde te worden, aan de boomen versteenen. Welk deel er nog van terecht zal komen, valt zelfs niet bij benadering te gissen. Hopen wij, dat het zal meevallen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De oprichting der vrouwen-vereeniging „Keradjinan Minangkabauw Laras nandoewar" (zie ons vorig nummer) geeft de **Pewarta Soerabaja** aanleiding de vraag te doen: wanneer zal men iets dergelijks op Java kunnen verwachten, wanneer zullen de javaansche vrouwen eindelijk wakker worden? Willen zij hiermede wachten, roept zij smalend uit, kaloe koetjing soedah bertandoek? (= tot de katten horens hebben; ons: als de kalveren op het ijs dansen.)

De **Pantjaran Warta** verwacht weinig heil van de Bandera Wolanda*), die zich de leider van de Jong-Indiërs en Jong-Chineezen noemt. Heeft haar hoofdredacteur, de moealap (renegaat) Soleman Effendi (dezen naam heeft de gewezen luitenant Clockener Brousson als mohammedaan aangenomen) bijv. wat gedaan om eenige verlichting teweeg te brengen in den druk der passenregeling? vraagt zij. De **Sinar Sumatra** is voorzichtiger, en wil eerst nog een viertal nummers afwachten, alvorens haar oordeel uit te spreken.

Eerstgenoemd vertelt in hare rubriek „Gado gado" van een landraadszitting, welke niet kan strekken om den eerbied voor onze rechtspraak bij de justiciabelen te verhoogen. Bijna ongelooflijk klinkt het volgende verhaal:

Schijnbaar zonder dat er eenige aanleiding toe bestond, schold een procureur bamboe, die een beklaagde verdedigde, een wedono uit, die als lid zitting had. De laatste stond toen op, en vertelde dat deze procureur in kwade zaken vroeger toen hij nog onderdistrictshoofd en zijn buurman was, een echtgenoote en een dochter had, die het breede pad der ondeugd zijn opgegaan, en hoe die dochter door den vader aan een rijken chinees was verkocht!

De procureur bamboe werd beurtelings paarsch en wit, en maakte de politie uit voor alles wat leelijk is. De wedono wilde hem daarop te lijf. De landraadsvoorzitter riep beiden herhaaldelijk tot de orde, doch vruchteloos, en moest ten slotte de zitting schorsen. De beklaagden lachten, de inlandsche officier van justitie sidderde van angst, de gegradueerde landraadsvoorzitter raakte zijne bezinning kwijt, en de omstanders hadden schik voor tien. Jammer, zegt het blad ironisch, dat het niet tot vechten is gekomen. Verbeeld U eens, lezer, dat een districtshoofd en een procureur bamboe op een landraadszitting een voorstelling van een worstelpartij hadden gegeven!

Een advertentie in de Selompret Melajoe (een te Semarang verschijnende maleische courant), waarbij een inlander, die in het bezit is van een diploma van het eindexamen eener school tot opleiding van inlandsche ambtenaren of van het bewijs, dat hij de vierde klasse eener hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus heeft doorloopen, gevraagd wordt om onder borgstelling van *f* 500 op te treden als adjunct-administrateur der landbouwcredietbank te Madioen, op een maandelijksche bezoldiging van *f* 75, ontlokte aan de redactie van dat blad de volgende ontboezeming: Wanneer een inboorling, die aan bovenstaande voorwaarden voldoet, die betrekking aanneemt, verklaren wij hem voor onwijs en groot nadeel doende aan de positie der inboorlingen. Als b.v. Njo Petroes, het kind van Nji Sarinten of zekere Willem, de zoon van den een of anderen boerenkinkel in Nederland die slechts het diploma van afgelegd kleinambtenaarsexamen bezit en wel eens wat aan boekhouding gedaan heeft, benoemd kan worden tot administrateur, op een maandelijksche minimum bezoldiging van *f* 150, vragen wij: waarom moet dan een inboorling, wiens ontwikkeling die van Njo Petroes en Willem Boerenkinkel verre overtreft, slechts met *f* 75 afgescheept worden? Zeker geldt hierbij weer het gewone voorwendsel, zegt het blad, „dat de inlander zich met singkongbladeren (een groentesoort, welke genuttigd wordt door de lagere volksklasse), voldoende voeden kan."

Tot goed begrip dezer ontboezeming worde hierbij aangeteekend, dat slechts zoons uit gegoede, beschaafde gezinnen, meestal behoorende tot de javaansche aristocratie, aan de gestelde voorwaarden kunnen voldoen.

De **Medan Prijaji** hoopt, dat bij gelegenheid der geboorte van een prins of prinses uit het Huis van Oranje-Nassau-Mecklenburg aan echtgenooten van Inlandsche vorsten in Indië de Huisorde van Oranje zal worden verleend, wat zeker de populariteit van ons vorstenhuis in de overzeesche bezittingen aanzienlijk zal verhoogen. Ten bewijze, dat de ordenregen (oedjan bintang) slechts bij uitzondering op den inboorling valt, geeft zij een overzicht van het aantal inlandsche grooten, die in het bezit zijn van ridderorden, volgens den Regeeringsalmanak van 1907, aangevuld met de na dat jaar benoemden.

Uit dit overzicht blijkt, dat twee inlandsche vorsten commandeur van den Nederlandschen Leeuw zijn; dertien grooten, onder wie slechts vier regenten, bezitten het ridderkruis daarvan. Een enkele patih, hoofddjaksa, ondercollecteur of wedono, is broeder in die orde. De aan dien titel verbonden toelage, meent het blad, zou hun op hun ouden dag wel te pas komen. Verder telt men onder de inboorlingen twee grootofficieren, 1 commandeur, 19 officieren en acht ridders van de Oranje Nassau. Van de acht ridders zijn er zes officieren van de Bari-

*) Dit blad noemt zich ook het officiëel orgaan van „De Indische Vereeniging" in Nederland.

sans op Madoera. Onder de officieren van het legioen der Mangkoenagaran en Pakoealaman vindt men geen enkelen geridderde.

De maleische bladen bevatten alle uitvoerige beschrijvingen van de aanstaande oranjefeesten, welke schitterend beloven te worden. De algemeene belangstelling, zoowel van den kant der inboorlingen als der tiong hoa's, laat niets te wenschen over. Ook houdt de maleische pers zich reeds op met de eventueele vervulling van de naderende vacature op den onderkoninkelijken troon. Als aanstaanden bewoner van de Astana Bogor (het buitenzorgsch paleis) noemt zij in de allereerste plaats onzen Minister van Koloniën, den heer Idenburg, wiens benoeming volgens haar Indië ten zegen zou strekken, en in de tweede plaats den heer D. F. W. van Rees, Vice-President van den Raad van Indie.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De **Pewarta Soerabaja** vestigt de aandacht op het naderende chineesche feest Tjhing bing (het gravenfeest.) Dit wordt door alle chineezen op aarde, waar zij zich ook bevinden, door jong en oud, groot en klein, rijk en arm gevierd. Allen begeven zich, zoo mogelijk, naar de graven hunner overleden verwanten om die schoon te maken en te herstellen. Op dit feest volgt het Tjioko-feest (het reboetan- of rooffeest) dat in het oog van alle verstandige chineezen hun ras vernedert. Honderden guldens worden als het ware vermorst met de viering daarvan. Het in processie ronddragen van een pop van papier, voorstellende Thay Soen La, den koning der schimmen in de onderwereld, dienaar van de Godin der Genade, die door zijn streng uiterlijk ontzag inboezemt, de verzamelde geesten in bedwang houdt en de menschen belet kwaad te doen heeft in den tegenwoordigen tijd hoegenaamd geen zin. Waartoe is het noodig de viering van het Tjiokofeest te bestendigen? vraagt het blad, met voldoening aankondigend, dat de Kek beng tong (Jong-Chineezen-partij) in duizenden exemplaren een circulaire, in het chineesch en in het maleisch, zal verspreiden om zoowel de sinkhes als de peranakans over te halen aan die malle vertooningen een einde te maken.

In de **Tiong Hoa Wi Sien Po** stelt T. Soesannah Oei voor om ook de ceremoniën van het gravenfeest te vereenvoudigen. Is het niet beter, vraagt zij, om het brengen van offers geheel weg te laten, en de graven te herstellen voor den feestdag en op dien dag zelven de afgestorvenen te gedenken door eenvoudig op hunne graven bloemen te strooien? Welk nut heeft het brengen van eetwaren en dranken naar de begraafplaatsen? Wij weten immers dat de dooden daarvan niet eten en drinken.

Hoe gaat men over het algemeen op het Tjhing bing-feest te werk? vervolgt zij en geeft daarna een beschrijving van de verschillende ceremoniën: Men spreidt een mat voor het graf uit, en plaatst daarop de medegebrachte eetwaren en dranken, steekt de vetkaarsen aan, brandt de offerstokjes, (hio), buigt verscheidene malen, noodigt met hoorbare stem den overledene uit om op te staan en van het opgedischte voedsel en den drank gebruik te maken. Net kleine kinderen, die bruiloftje spelen, roept zij uit. Moeten wij ons daarover niet schamen?

De **Pantjaran Warta** deelt mede, dat de Kong Koan (Chineesche Raad) te Batavia op zijne laatste vergadering besloten heeft *f* 1000 beschikbaar te stellen voor den dienst in de Koan im ting's (chineesche tempel) daar ter plaatse, bij gelegenheid der geboorte van een prins of een prinses van Oranje.

Ook de Vereeniging Tiong Hoa Hwe Koan heeft fondsen toegestaan om de leerlingen harer scholen op dien dag feest te doen vieren. Ziet, roept zij uit, dit vloeit uit een oprecht gemoed voort en geschiedt zonder „prentah aloes" (zachten dwang.) De chineezen hebben ook onze Vorstin in Nederland lief!

Bij Gouvernementsbesluit is bepaald, bericht de **Perniagaän**, dat op den dag der geboorte van een kroonprins of een kroonprinses (poetra ataw poetri makoeta) in alle christelijke kerken in Nederlandsch-Indië een dankzegging en bidstond zal worden gehouden. Vreemd vindt zij dit besluit, dat ook ter kennisse van belijders der andere godsdiensten is gebracht, in de eerste plaats voor de vele Islamieten en Chineezen, bij wie dan hier en daar de vraag is gerezen: zijn alléén de christenen onderdanen van Nederland? Acht de overheid alléén het dankgebed van christenen van waarde, — mogen slechts christenen aan hunne blijdschap in deze uiting geven? Het blad vindt dit besluit onhandig gesteld, en acht ter voorkoming van verkeerde gevolgtrekkingen een wijziging der redactie zeer wenschelijk.

Naar aanleiding van een bericht in de North China Daily News, dat de chineesche kamers van koophandel in Ned.-Indië een telegram aan de Ministeriën van Buitenlandsche zaken en van Landbouw, Handel en Nijverheid te Peking zouden hebben gezonden om te voorkomen, dat de chineezen op Java en Sumatra tot nederlandsche onderdanen zouden worden verklaard, welk voorbeeld zeer zeker door andere mogendheden zoude worden gevolgd, waardoor China veel van zijne onderdanen en van zijne rijkdommen zoude verliezen, zegt de **Perniagaän**, dat het bericht niet geheel juist is en vertelt de werkelijke toedracht der zaak. Verleden jaar heeft de chineesche Kamer van Koophandel, (Siang Boe) te Soerabaja een vergadering belegd, welke door afgevaardigden van andere kamers werd bijgewoond. Het resultaat dier besprekingen was, dat men aan de Goa boe Po (Departement van Buitenlandsche zaken) en de Long Kong Siang Po (Departement van Landbouw, Handel en Nijverheid) en aan den chineeschen gezant in den Haag telegrafisch zou verzoeken om zich tegen den wensch van het Nederlandsche Gouvernement te verzetten.

Ook de Kamer van Koophandel te Amoy heeft een vergadering belegd en aan de Chineesche Regeering te Peking een dergelijk verzoek gedaan.

Vele hoakiauwbin (chineesche emigranten) in Nederlandsch-Indië zijn afkomstig van de provincie Hokkian, waarin Amoy gelegen is.

Van Vreemde Koloniën.

De katoen-industrie in Engelsch-Indië.

Onlangs werd te Bombay de jaarlijksche vergadering gehouden van katoen-fabrikanten, onder voorzitterschap van den heer C. Ebrahim.

De voorzitter zette in zijne rede den stand der katoenindustrie in Engelsch Indië, hare wenschen en nooden uiteen.

Hieruit blijkt, dat het aantal fabrieken van 58 in 1878 is gestegen tot 224 in 1908 in welk jaar 67920 weefgetouwen en 5764346 spindles in werking waren. Welk een belangrijke tak van nijverheid de katoenindustrie voor Engelsch-Indië uitmaakt, moge blijken uit het feit, dat daarin aan 2¼ millioen arbeiders werk wordt verschaft, afgezien van 100000 lieden, die werk vinden in de inrichtingen voor het zuiveren van de ruwe katoen. Bombay neemt de eerste plaats in in de engelsch-indische katoenindustrie, waarin een kapitaal van 175 millioen roepijen is vastgesteld, 56 percent grooter dan 15 jaar geleden.

Niettegenstaande de groote vorderingen der industrie, ligt intusschen nog een groot arbeidsveld voor deze open, daar toch nog jaarlijks voor een waarde van 260 millioen roepijen aan katoen wordt uitgevoerd, terwijl daartegenover een invoer van katoenen goederen staat, ter waarde van 480 millioen roepijen.

Zooals bekend heeft het op de producten der engelsch-indische katoen-industrie geheven accijnsrecht steeds de ontwikkeling dier industrie in den weg gestaan, en het is te begrijpen, dat dit punt ook nu weer door den voorzitter werd ter sprake gebracht. Hij sprak te dien aanzien het volgende:

„Mijne heeren, in en buiten deze vereeniging hebben wij heel wat doch tevergeefs in het midden gebracht tegen de meest onpopulaire en onbillijke belasting — het accijnsrecht op onze geweven goederen. Onze industrie werd met dezen last niet bezwaard wegens de eischen van de indische schatkist, maar tengevolge van een bevel der engelsche regeering, die daar door kiezers in het gevlei wilden komen, die over een zeker aantal zetels bij de verkiezingen voor het Lagerhuis kunnen beschikken. Wij hebben onophoudelijk over dit onrecht geklaagd, maar onze stem was die eens roependen in de woestijn. Verleden jaar moesten we uithoofde van deze belasting ongeveer 33 lakhs roepijen (ruim 26 tonnen gouds) offeren. Zelfs de engelsch-indische regeering moest de onbillijkheid van deze belasting toegeven, maar zij was niet bij machte daaraan iets te veranderen uithoofde van den druk van het moederland. Zooals ik het vorige jaar in onze laatste jaarlijksche vergadering betoogde, zou de regeering om de billijkheid nog eenigermate te betrachten, het grootste gedeelte van de inkomsten uit dezen hoofde moeten aanwenden voor de instelling van inrichtingen en beurzen voor technisch onderwijs en voor de verbetering der katoen-cultuur in Indië. Maar ook deze stem bleef onverhoord en de opbrengsten van het accijnsrecht dienen om in mindering te komen van het tekort op de begrooting.

„De engelsch-indische regeering stemde er in toe, om de opbrengsten van het opium-middel prijs te geven om gevoelsoverwegingen, maar zij weigert toe te geven aan ons sterk en eenparig verzet en hetzij het accijnsrecht af te schaffen, dan wel de opbrengst daarvan te bestemmen voor bevordering en verbetering van het technisch onderwijs. Op het oogenblik nu de lucht vol is van al het gepraat over politieke concessiën, ware het onzerzijds goed nog een poging te doen om den minister voor Indië er op te wijzen, dat het een daad van staatsmansbeleid zoude wezen onze industrie te bevrijden van een hinderlijk onrecht. Indien eerlijke pogingen in het werk moeten worden gesteld om de ware oorzaken van ontevredenheid op te heffen, ware het aan den engelschen staatsman om in te zien wat noodig is, en een onbillijke belasting op te heffen, niet omdat de industrieële en handelsbelangen daarom vragen, maar omdat de belasting in strijd is met alle beginselen van billijkheid en rechtvaardigheid, en zulks door iederen gouvernements-ambtenaar wordt erkend."

Een andere moeilijkheid, waarmee de engelsch-indische katoen-industrie heeft te kampen, is gelegen in het arbeidersvraagstuk.

In den laatsten tijd zijn evenals in andere landen de eischen der arbeiders steeds toegenomen, en sedert de vak-organisatie ook in Engelsch-Indië werd ingevoerd, zijn de arbeiders al meer en meer onhandelbaar geworden. De heer Ebrahim erkende dat er onder de wenschen der arbeiders zulke waren, die alleszins billijk moeten worden geheeten. Aan zulke wenschen behoorden de werkgevers tegemoet te komen, zooals b.v. wat het logies en de geneeskundige hulp voor de arbeiders betreft.

„Wat ons zelven aangaat", zeide hij, „moeten wij niet achterblijven waar het geldt aan onze arbeiders gezonde woningen te verschaffen. Zij zullen daardoor meer huiselijk worden en niet zooveel in de drankwinkels en andere gelegenheden hun geld verbrassen.

„In den naam der menschelijkheid en met het oog op de levensbelangen van handel en bedrijven dezer stad, doe ik een beroep op allen, die daarbij betrokken zijn, om de oplossing van dit gewichtige vraagstuk niet te verschuiven.

„Geneeskundige hulp voor onze arbeiders is een ander vraagstuk, waaraan wij onze aandacht moeten schenken. Er zijn gewoonlijk aan de fabrieken inrichtingen verbonden voor het verstrekken van medicijnen, en bovendien worden de fabrieken dagelijks door geneesheeren bezocht. Maar een goed hospitaal in de nabijheid der fabrieken is dringend noodig, want bij ernstige ongelukken komt het dikwerf voor dat de lieden onder weg naar het verafgelegen hospitaal bezwijken."

Daarentegen meende de voorzitter, dat aan onredelijke eischen van de arbeiders, daartoe door agitators opgestookt, het hoofd moest worden geboden, en bepleitte hij aansluiting der werkgevers, naar het voorbeeld, elders gegeven.

Veel verwachtte de heer Ebrahim van het onderwijs, waardoor, naar hij hoopte, het zedelijk gehalte der arbeidende klassen zou worden verhoogd, zoodat de arbeiders zelven dan meer voor het onderwijs hunner kinderen zouden over hebben. Op het oogenblik besteden zij, naar uit een ingesteld onderzoek bleek, meer aan drank dan aan kleederen.

Wat de verwachtingen der industrie betreft meende de heer Ebrahim, dat de toekomst zich gunstig liet aanzien. Vooral de swadesji-beweging zou aan de industrie in Engelsch-Indië zeer ten goede kunnen komen, wanneer de fabrikanten nu ook maar goede waar gaven en niet speculeerden op den heerschenden geest onder het volk en minderwaardig goed op de markt brachten, gelijk wel schijnt te zijn voorgekomen.

Het voorstel om de productie te verminderen, meende hij te moeten verwerpen als niet in het belang van de industrie, nu juist een vermindering viel waar te nemen in de aanvoeren uit den vreemde. Door verbetering der werkkrachten, door middel van vak-onderricht, zou de industrie, in verband met de swadesji-beweging, wanneer nu ook gezorgd werd voor een sterken draad en een goede methode van kleuren, de industrie zeer wel de concurrentie met het buitenland kunnen doorstaan.

Spoorwegplannen voor Fransch Guyana.

Zeven malen is de aanleg van een spoorweg in Fransch Guyana in studie genomen, en even zoo veel verschillende tracés waren het resultaat dezer onderzoekingen.

De laatste maal werd de opdracht verstrekt aan den kapitein der genie, Refroigney, die het volgend tracé in overweging gaf.

Van Cayenne uitgaande zou eerst de waterweg langs de Cayenne-rivier en verder worden benut tot Sainte Marie-Cacao, teneinde de moeilijkheid te ontgaan van den spoorwegaanleg in de moerassige streek van Cayenne tot genoemd punt. Van Sainte Marie-Cacao op 60 kilometers van de kust zou dan

de aanleg worden begonnen en het tracé de Witte rivier, een linker-zijtak van de Approuague volgen, om dan te worden doorgetrokken langs de Aratoya tot het centraal-gebergte. Dit overschrijdend zou de lijn verder naar de Marowijne gaan langs de Inini.

De lengte van den spoorweg zou volgens dit tracé 160 kilometers bedragen, terwijl de aanlegkosten door kapitein Refroigney op 33 millioen francs worden geschat.

In de Dépeche Coloniale wordt aangedrongen op eene spoedige beslissing ten gunste van den aanleg, daar anders te verwachten is, dat wij de Franschen aan de Marowijne voor zullen zijn en het product der goudvelden van Fransch Guyana over Suriname zal worden uitgevoerd.

Het ligt in de bedoeling van kapitein Refroigney, dat ook het stuk Cayenne—Sainte Marie-Cacao zal worden voltooid, maar ter bespoediging van den aanleg, ook met het oog op de kosten van dit gedeelte, meent hij dat voorloopig voor bedoeld traject met den waterweg moet worden genoegen genomen.

Het alcoholisme in Afrika.

Men begint nu eindelijk in Engeland ook eens meer aandacht te schenken aan het alcohol-vraagstuk in de engelsche koloniën in Afrika, en de Times zou er zelfs niet tegen opzien om den invoer van alcohol in de koloniën te verbieden, wanneer niet uit dat middel 50 tot 60 percent van de inkomsten dier kolonie werden gevonden. Toch meent het blad nog dat er misschien wel andere bronnen zouden kunnen worden gevonden, waaruit dit verlies kon worden gedekt.

In de Dépeche Coloniale wordt met het oog op de fransche koloniën in Afrika dit denkbeeld besproken.

Het blad verwacht weinig heil van zulk een maatregel, daar dan al spoedig inlandsche brouwsels het uitheemsche product zouden vervangen.

De neger kent behalve de behoefte aan eten en drinken er nog slechts eene van belang, die tot een hartstocht geworden is, de zucht naar alcohol.

Deze zet den man, die om zijne garde-robe zich al heel weinig bekommert, aan tot den arbeid, en men moet er dus in het geheel niet op rekenen, dat wat hij aan uitgaven voor alcoholische dranken zou besparen, aan andere meer nuttige uitgaven zou kunnen besteden.

Het blad vestigt evenwel de aandacht op een feit, dat er nog een middel is, om den schadelijken invloed van den alcohol te verminderen, waaraan geen der mogendheden tot nu toe schijnt te hebben gedacht.

Op het oogenblik worden in Afrika dranken ingevoerd, die 90 tot 92 percent alcohol bevatten, en geen enkele bepaling verzet zich tegen den verkoop van zulke dranken, waarvan het gebruik onvermijdelijk binnen korten tijd delirum tremens moet veroorzaken.

Wanneer men zulke dingen leest, vraagt men zich toch af, wat te zeggen van het gedoe van lieden die zulke toestanden in de eigen koloniën zoolang laten voortbestaan, omdat de eigen handelaren, reeders en distillateurs er wat aan verdienen, en tegelijk de groote trom roeren over het schadelijk opiumgebruik elders.

Cacao en slavernij.

Het laatste snufje van de engelsche humanitairen, die hun eigen zaken steeds weten te behartigen, is het schijnheilig gedoe van cacao-fabrikanten, die San Thomé, het portugeesche eiland, dat groote hoeveelheden cacao opbrengt, in den ban willen doen, zoogenaamd omdat daar op dat eiland slavernij heerscht.

Evenals bij het optreden van de Congo Reform Association tegenover den Congo-staat dient nu evenwel de menschlievendheid slechts als dekmantel voor zelfzuchtige bedoelingen.

Al dat geschreeuw over de op San Thomé, door „slaven" geteelde cacao dient slechts om het groote publiek warm te maken voor eene tegen San Thomé door de groote cacao-fabrikanten gerichte actie, wie de lage cacao-prijzen, tengevolge van de groote wereldproductie, welke voor een belangrijk deel door genoemd eiland wordt opgebracht, weinig naar den zin zijn, wijl die lage prijzen natuurlijk ook den prijs van hun fabrikaat drukken.

Hoewel nu eindelijk is vastgesteld, dat er op San Thomé in het geheel geen sprake is van slavernij, hebben de heeren er wat anders op gevonden en zeggen nu, dat bij de recruteering van arbeiders voor genoemd eiland in Angola op dezelfde wijze wordt te werk gegaan als in vroegere tijden de slaven werden gevangen.

Photographieën doen hierbij dienst, waarvan het bekend is, dat o.a. een Zwitser in Angola, ter voldoening aan een bestelling uit Engeland, kiekjes nam van zulke „slaven-tooneeltjes", waartoe hij lieden huurde, die daarbij een rol moesten vervullen.

De portugeesche regeering schijnt nu voornemens te zijn de recruteering van arbeiders voor San Thomé in Mozambique te doen plaats hebben, waar de engelsche Rand magnaten van Transvaal ook hunne arbeiders betrekken, teneinde aan dat geschreeuw der engelsche cacao-fabrikanten een einde te maken.

Spoorwegen in Engelsch-Indië.

We herinneren het ons nog zoo wel hoe in 1899 de exploitatie der staatsspoorwegen in Engelsch-Indië voor het eerst met een voordeelig saldo sloot en toen verwacht werd, dat het nu verder zoo door zou gaan.

Negen jaren lang was dat ook het geval, maar het laatste jaar sloot weer met een nadeelig saldo, en wel een ten bedrage van ruim 54 tonnen gouds, wanneer men de afschrijving op het kapitaal niet mederekent, waarvoor een bedrag van nagenoeg 9 millioen gulden werd uitgetrokken.

De ongunstige uitkomsten van den dienst in het afgeloopen jaar worden eensdeels toegeschreven aan de algemeene depressie, die zich in 1908 over de geheele wereld deed gevoelen en ook op den gang van zaken in Indië invloed uitoefende Anderdeels was die ongunstige uitkomst het gevolg van hongersnood tengevolge van misoogsten, waardoor de koopkracht van het land werd beïnvloed.

Van hoe grooten invloed deze laatste factoren waren, blijkt genoegzaam uit het voorbeeld van de North-Western State Railway, waar de ontvangsten gemiddeld 60 tot 70 millioen roepijen 's jaars bedroegen en in het afgeloopen jaar slechts 55 millioen roepijen opbrachten.

Tegenover de mindere ontvangsten stonden verder hoogere exploitatie-kosten, tengevolge van de door werkstakingen gebleken noodzakelijkheid om de bezoldiging van het personeel te verhoogen, alsook van de duurte der steenkolen. De zuivere exploitatie-kosten bedroegen in het afgeloopen jaar ongeveer 17 millioen roepijen meer dan in het jaar tevoren.

Onder het hoofd exploitatie-kosten vielen in de laatste jaren ook aanzienlijke bedragen voor uitgaven, welke noodig bleken om den spoorwegdienst meer in overeenstemming te brengen met de eischen des tijds.

In zijne verslagen over de jaren 1905—1906, en 1906—1907 zette het spoorwegdepartement uiteen, dat de tijd gekomen was om de treinen met grootere snelheid te laten rijden, betere wagens aan te schaffen, ook voor de derde-klasse-passagiers, en zwaardere treinen te laten loopen, waartoe het noodig was zwaardere rails te leggen en de bruggen te versterken.

Ook de commissie, belast met een onderzoek naar het financieel beheer en het bestuur der spoorwegen kwam tot de conclusie, dat de spoorwegen in Engelsch-Indië in de laatste twee of drie jaren niet voldeden aan de eischen van het verkeer.

Om hierin te voorzien, zijn in de laatste jaren de noodige maatregelen getroffen, en zoo is ook voor den dienst 1909—1910 een bedrag van 50 millioen roepijen uitgetrokken voor de aanschaffing van rollend materieel.

Voor spoorwegaanleg wordt bij de begrooting voor den dienst gerekend op een bedrag van 20 millioen roepijen, waarvoor waarschijnlijk twaalf in aanleg zijnde lijnen zullen kunnen worden voltooid, de bouw van een hoog noodige brug over den Beneden Ganges kan worden ter hand genomen waarvoor alleen reeds een bedrag van 2,5 millioen roepijen is uitgetrokken, en een begin kan worden gemaakt met den aanleg van de Nagpoer—Tsjindwara-lijn, die noodig is voor de mangaanijzererts-velden en steenkolenmijnen in de Centrale Provinciën.

De spoorwegen in Engelsch-Indië besloegen den 31en Maart 1908 eene totale lengte van 30206 Engelsche mijlen, waarvan 15931 met een spoorwijdte van 180 c.M., 12784 met een spoorwijdte van 1 meter, en 1489 met een spoorwijdte van 60 tot 75 centimeter.

In het jaar 1908—1909 kwamen daar nog 774 Engelsche mijlen spoorweg bij, waarvan 141 met de grootste spoorwijdte, 398 met een spoorwijdte van 1 meter en 234 met eene van 60 tot 75 centimeter, waaruit men kan ontwaren, dat de aanleg in dat jaar meer in het bijzonder dien van voedingslijnen betrof.

Wat het jaar 1909—1910 betreft wordt er op gerekend, dat in den loop daarvan het Engelsch-Indisch spoorwegnet weer met 731 Engelsche mijlen zal worden vermeerderd.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

De Indische Mercuur.

Het No. van 20 April bevat het begin van de voordracht door Dr. H. Blink gehouden in de Ned. afdeeling der Ned.-Ind. Mij. voor Nijv. en Landb. over den Inlandschen landbouw op Java in verband met nijverheid en handel, van welke voordracht reeds een overzicht werd gegeven in het Koloniaal Weekblad.

Voorts geeft dit No.: Vluchtige oliën, door P. v. d. Wielen. — De handelstoestand in het Verre Oosten. — Economische toestand van Birma in 1908.— De beoordeeling van cacaopoeder of poederchocolade. — Het finantieele programma van Japan. — De resultaten van den 1908 tabaksoogst der Vereenigde Staten van Noord-Amerika. — De wervingsordonnantie. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (In deze rubriek wordt o. a. een artikel aangehaald van de Amigoe di Curaçao, waarin het blad zich beklaagt, dat van regeeringswege zoo weinig wordt verricht tot bevordering der Hoedenindustrie op Curaçao, in tegenstelling van Venezuela, alwaar werd besloten tot het oprichten van een vlechtcursus in Carabolo. Op kosten van 't districtsbestuur aldaar zullen 4 vlechtsters uit Columbia komen om onderricht te geven in het vlechten van Panamahoeden, terwijl ook maatregelen zullen genomen worden tot het cultiveeren der palmieten, die het noodige stroo voor de Panamahoeden moeten leveren. De Amigoe is van meening, dat het bestuur, in tegenstelling met dat van Carabolo, hiervoren genoemd, een groot volksbelang uit het oog verliest, en dat het ten zeerste aanbeveling zou verdienen, wanneer van Gouvernementswege overal, ook op de eilanden en in de buitendistricten, vlechtcursussen werden opgericht. „Het geldt hier immers 'n volksindustrie, waarmede duizenden hun brood kunnen en willen verdienen!") — Financieele berichten en Verslagen. — Personalia. — Wekelijksch overzicht van verschillende cultures. Enz.

Weekblad voor Indië.

No. 48 van den loopenden jaargang brengt o. a. een fraai geïllustreerd en waardeerend geschreven artikel over het werk van het Leger des Heils in Nederl.-Indië door R. B., waarvan het slot luidt: „Over het Leger des Heils in Indië, in de twaalf jaren van zijn bestaan, zou een boek zijn te schrijven, een zeer belangwekkend boek. Het zou een bijdrage zijn tot de kennis van den geestelijken en economischen toestand der bevolking, een bijdrage tot de kennis der middelen om „Mindere Welvaart" ook zonder commissies en papieren verslagen te bestrijden, een bijdrage ten slotte tot de kennis der kracht en werkzaamheid van het Heilsleger. Wat er nu en dan omtrent die werkzaamheid verluidt, is genoeg om allerwege aan te sporen tot steun, gelijkerwijs ook de Indische regeering bezig is het Leger des Heils te steunen en er partij van te trekken."

Voorts zij de aandacht gevestigd op een eveneens geïllustreerde bijdrage over het Atjehsche „sadatispel", een zeer geliefkoosde uitspanning der Atjehers, welke veel overeenkomst vertoont, op het oog, met de Javaansche wajang orang, doch niets anders is dan een caricatuur van den godsdienstigen „rateb", bestaande uit het een zeker aantal malen gemeenschappelijk verrichte „dikir".

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

De nieuwe afl. wordt geopend met een bijdrage van contr. J. Th. Petrus, getiteld: Beperking van het aantal controleurs bij het B.B. op Java en Madoera, en wat daarmede in verband staat, naar aanleiding van het druk besproken artikel van contr. Nieuwenhuis over dit onderwerp in de Mei-aflevering van de Ind. Gids van 't jaar 1908, dat ook aan ons meermalen stof tot bespreking gaf. Op waardige en zakelijke wijze bestrijdt de schrijver de theoriën van den heer N., die eene beperking van het aantal controleurs voorstaat, en komt daarbij tot de volgende conclusiën.

„1o. Dat beperking van het aantal controleurs bij het B. B. op Java en Madoera in die mate als door den heer N. bedoeld, en met het door den schrijver beoogde doel, niet wenschelijk en niet noodig is. Niet wenschelijk, omdat de controleur in plaats van beter, integendeel gebrekkiger dan nu zijne taak, de eigenlijke contrôle van den bestuursdienst zooals de schrijver zelf omschrijft, zal kunnen verrichten. Niet noodig, omdat het aantal na de laatste jaren aangebrachte verminderingen, niet meer voor zoodanige beperking vatbaar is; en het Indische bestuur daardoor alleen niet zal worden gereleveerd.

2o. dat de delegatie van het bureauwerk der controleurs aan de regenten, wat practisch beteekent ook aan de districtsambtenaren, niet zal strekken tot verhooging van de actieve werkzaamheid der inl. ambtenaren en niet strooken zal met de beteekenis hunner bestuursfunctie.

Met het stelsel zou men een proef kunnen nemen. Ach ja; Indië heeft zoo vaak en op menig gebied tot proefveld gediend, en de bevolking, niet in haar belang, tot proefobject gestrekt...... Maar dan nog; wat zou zoo'n proef ons kunnen leeren? Zouden wij ooit tot de wetenschap geraken, dat werkelijk bepaalde toestanden daardoor zijn verbeterd? Zouden wij er ooit achter komen, welke belangen zijn benadeeld geworden door minder toezicht? Waarmede zouden we moeten vergelijken: die afdeeling waarmede een proef werd genomen? Met andere afdeelingen, waarin andere ambtenaren, andere bevolking, andere verhoudingen en toestanden zijn, andere oeconomische factoren werken op den gang van zaken?"

Voorts bevat deze aflevering een uit de Indische Gids van Maart 1908 overgenomen opstel van den heer C. J. Hasselman, over De nieuwe landrente-regeling voor Java en Madoera, benevens het slot van het artikel Een bijdrage tot de kennis van Sumatra's Westkust, inzonderheid van de Menangkabausche inzettingen, door W. J. Kroon.

Cultura. April 1909.

Even komen we terug op het in ons vorig overzicht genoemde artikel van den heer R. H. Rijkens over het Departement van Landbouw in Ned.-Indië. Gewoonlijk hoort men met grooten lof over de werkzaamheden van deze in 1903 gestichte tak van dienst gewagen. De heer Rijkens is echter van oordeel, dat dit Departement te eenzijdig optreedt; tal van botanici zijn er aan verbonden; maar voor den eigenlijken landbouw wordt zoo goed als niets gedaan, meent de schrijver. En dit geldt zoowel voor de door Europeanen gedreven landbouw en groote cultures, als door de Inlanders. Ook voor de vruchtencultuur der inlandsche bevolking wordt niets gedaan. „Neemt men het jaarboek van het Departem. van Landbouw in handen om er gegevens uit te putten ter beoordeeling van de Indische Landbouwtoestanden, dan legt men het volkomen teleurgesteld ter zijde. Ook de geringste aanduiding omtrent uitgebreidheid der verschillende cultures, hare opbrengsten, de er mee gepaard gaande kosten, in het kort omtrent iets, wat eenig beeld kan geven van den stand dezer cultures, ontbreekt in dit werk. Zijn juiste titel zoude dan ook zijn „Jaarboek van 's Lands-plantentuin met annexen".

„Het schijnt, dat de landbouwspecialiteiten, die in dit boek verslag hebben gegeven van hunne werkzaamheid ten behoeve van den Indischen landbouw, volslagen onbekend zijn met het bestaan van iets, dat men landbouw-oeconomie noemt.

„Het jaarboek getuigt zeker van ijverig werken in verschillende laboratoria, maar tevens van een treurig inzicht in de dringendste behoeften van den landbouw, die bij al dit ijverig werken ten gronde kan gaan, wanneer hij zichzelf niet helpt. Maar de inlandsche landbouw kan zich zelf niet helpen en moet worden geholpen."

Onzerzijds zij in dit verband er toch even de aandacht op gevestigd, dat sedert begin 1907 op ongeregelde tijden door het Dep. van Landb. worden uitgegeven „Beknopte gegevens over cultuurgewassen, hunne behandeling en ziekten", welke gratis worden verspreid en op aanvrage te bekomen zijn bij genoemd Departement. We ontleenen aan 't eerste nummer dier publicatie het navolgende: „Aan den eenen kant zal ze aanwijzingen bevatten voor de praktijk van den inlandschen landbouw, meer in 't bijzonder de behandeling van den grond, van het zaad en het gewas betreffende. Aan den anderen kant zal men er korte opstellen in vinden over ziekten en plagen der inlandsche gewassen." Het kan wellicht ook zijn nut hebben den inhoud te laten volgen der tot heden verschenen nummers dier Bulletins. No. I. Lodok, soendep en beloek, veroorzaakt door den padiboorder. II. De padiboorder. III. Aanwijzingen voor het aanleggen van droge padi kweekbedden. IV. Beknopte handleiding voor de praktijk van het planten van sawah-padi. V. Beknopte handleiding voor het planten van tweede gewassen. VI. Aanwijzingen voor het planten van kadele. VII. Enkele opmerkingen omtrent groenteteelt. VIII. Cultuur van katjang soeoek. IX. Kapok.

Teysmannia.

Afl. 3—4 van jaargang 1909 houdt in: De invloed van bevloeiing met zouthoudend water op bodem en plantengroei, door L. G. den Berger. — Kleine bijdrage ter beoordeeling van het waterhuishoudingsvraagstuk, door Dr. E. C. Jul. Mohr. — De behoefte aan licht bij planten, door H. J. Wigman. — Over den verkoop van onze gecultiveerde caoutchouc, door W. R. Tromp de Haas. — Hetgeen voor een aetherische oliënfabriek van belang is te weten (vervolg), door Dr. A. W. K. de Jong. — De Djahaboom en zijne vruchten, door v. Delden Laërne. — Potproeven, door Dr. A. W. K. de Jong. — Uitkomsten van practische bemestingsproeven, door E. C. Jul. Mohr. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Korte berichten uitgaande van het Departement van Landbouw: Oogstresultaten met ficus elastica, door W. van Helten. — Is de afval der vezelbereiding nadeelig voor sisalplanten? door A. W. K. de Jong. — Een nieuw bestrijdingsmiddel tegen de rattenplaag, door E. de Kruyff. — Vegetatieve vermenigvuldiging van Dequelia microphylla, door Dr. P. J. S. Cramer. — Onderzoekingen over zuivere lijnen bij enkele variëteiten van Arachis hypogaea L. (katjang tanah), door J. E. van der Stok. — Djamoer-oepas in Tephrosia purpurea, door W. J. Gallois.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op de navolgende uitgaven.

Reisgids voor Jogjakarta en omstreken. Nieuw bewerkte uitgaaf door **Dr. I. Groneman** Semarang, v/h van Asperen van de Velde. Een handig, geïllustr. boekje, dat vooral de oudheden van Djokja beschrijft.

Tropisch Nederland. Indrukken eener reis door Nederlandsch-Indië, door **Charles Boissevain**, Haarlem, H. D. Tjeenk Willink.

Beschrijving van Tjandi Singasari en de wolkentooneelen van Panataran. Samengesteld naar de gegevens verstrekt door H. L. Leydie Melville en J. Knebel, onder leiding van wijlen Dr. J. L. A. Brandes. Benevens eene herdenking van Dr. J. L. A. Brandes, overleden 26 Juni 1905 te Batavia, door G. P. Rouffaer. Met 113 platen, 19 bouwkundige teekeningen en 2 kaarten. In een volgend overzicht hopen wij op dit prachtwerk, de 2e monographie als resultaat van het Archaeologisch onderzoek op Java en Madoera, terug te komen.

Voorts zij gewezen op een interessante korte levensbeschrijving in het jongste No. van

De Amsterdammer

van den op 16 April jl. overleden oud-gouverneur van Sumatra's Westkust E. A. Taylor Weber, wiens nagedachtenis — zegt de schr. aan het slot — nog lange jaren in 't verre land, dat hij liefhad en dat zulke moeilijke tijden doorging, in eere zal worden herdacht; en op een geïllustreerd artikel in 't mooie tijdschrift

Buiten

van 17 April (3e jaarg. No. 16), getiteld op Java, waarvan niet zoozeer de tekst als wel de prachtig uitgevoerde platen de aandacht trekken.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 31 Maart 1909;
Het Bat. Nieuwsblad idem;
Het Nieuws van den Dag van Ned.-Indië idem;
De Sumatrapost idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 30 Maart;
De Javasche Courant t/m no. 25 van 30 Maart;
Kort verslag verg. Tweede Kamer S.-G.;
Handelsberichten v/h Dep. v. Landb. 24 April;
Verslag der Marinevereeniging No. 2;
De Indische Mercuur No. 17.

INGEZONDEN.

Wetende hoe gaarne repatrieerenden en verlofgangers een nieuwe, amusante bezigheid leeren, vestigen wij de aandacht op het atelier van den heer G. Meijer in de Nieuwe Molstraat 38a te 's-Gravenhage, waar een ieder, die daartoe liefhebberij voelt, onderricht kan krijgen in het kunstig bedrijf van glasblazen en -spinnen; een vak dat ten onzent nog maar zeer weinig beoefend wordt.

Ook is de heer Meijer te ontbieden, om op samenkomsten, kinderpartijtjes en dergelijke gelegenheden het een en ander van zijn interessant en kunstig bedrijf te laten zien tot nut en vermaak.

Mooier dan de krammer weet de heer Meijer in zijn blazerij allerlei fijn aardewerk te repareeren.

Een bewonderaarster.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 26 Maart 1909. No. 24.

Kon. Besluiten, enz.

I. Suppletoire overeenkomst tot aanvulling en wijziging van de bij de wet van 12 Nov. 1890 bekrachtigde overeenkomst van 9 Juni 1890, betreffende de uitgifte in erfpacht van een gedeelte van het haventerrein te Tandjong Priok en het in gebruik geven van droge dokken.

II. Wijzigingen van het Reglement voor den Dienst van het Boschwezen op Java en Madoera.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den boekhouder G. A. Koops; den onderwijzer 3e kl. M. den Hartog; de hoofdverpleegster mej. J. B. Meijerink en den commies E. W. van Sprew.

Ontslagen: op verzoek eervol, de klerk G. H. Meeter.

Benoemd: tot resident van Ternate en Onderh. E. J. Gerrits; tot adj.-houtvester 1e kl. J. ten Oever en W. J. Knoop; tot leeraar aan de Kon. Wilhelmina-school C. H. van den Broek; tot hulpprediker op Roti S. E. de Vries; tot off. van justitie bij den R. v. J. te Batavia Mr. A. Brouwer.

Gesteld: ter beschikking van den Dir. v. B.B., F. W. H. Stumpff en W. Groeneveldt; van den hoofdinspecteur S.S. op Java, J. W. H. v. Lookeren.

Militair Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den off. van gezondh. 2e kl. L. Pool; 1 jaar aan den militairen architect A. H. Pinxter; den majoor der inf. L. F. Schröder; den onderluitenant W. f. J. Wesselingh en den wapencontroleur J. Zehentner.

Ontslagen: op verzoek eervol, de off. v. gezondh. H. J. Stigter.

Verleend: een jaar verlof aan den 2en stuurman L. P. Cocheret de la Morinière en den ambtenaar op wachtgeld W. C. van der Palm.

Ontslagen: op verzoek eervol de opziener te Soerabaja P. J. van Arum.

Uit de Javasche Courant van 30 Maart 1909. No. 25.

Kon. Besluiten, enz.

I. Wijziging der normale formatie van het leger in Ned.-Indië.

II. Wijziging van art. 4 No. 17 van het Algem. Politie-strafreglement voor de Europeanen en van art. 2 No. 17 van dat voor de Inlanders in Ned.-Indië.

III. Wijziging en aanvulling der bepalingen van 19 Nov. 1905 (Stbl. No. 574), inzake erfpachtrechten in Ned.-Indië.

IV. Aanvulling der ordonnantie op de overschrijving van eigendom van vaste goederen en het inschrijven van hypotheken op dezelve in Ned.-Indië.

V. Extra-Bijvoegsel: Maandrapport omtrent den stand der voedingsgewassen, op Java en Madoera, opgemaakt onder ultimo Februari 1909.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan den opzichter J. A. Klean; den onderwijzer C. Paauwe en den adj.-houtvester W. van Harencarspel; 2 jaar aan den ambtenaar op wachtgeld P. W. Stort Jr.

Ontslagen: op verzoek eervol de opziener bij het Boschwezen E. N. Gimberg; de contr. B.B., W. H. Keuchenius; de griffier bij den landraad te Brebes F. Jonkers en de id. bij den R. v. J. te Soerabaja Mr. H. A. Pet.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van de landraden te Semarang en Demak Mr. H. H. Kemink.

Bevorderd: tot assistent-hortulanus bij het Dep. van Landbouw W. M. van Holten; tot buitengew. voorzitter bij den landraad te Cheribon Mr. F. van den Bosch; tot leeraar H. B. S. te Semarang E. Tielenius Kruythoff; tot lid van den gemeenteraad van Palembang M. W. Scheltema de Heere; tot griffier van den landraad te Brebes J. E. Weyzig; tot veearts bij den burgerl. dienst J. E. Asbeek Brusse; tot tijd. adj.-insp. bij den burg. veeartsenijk. dienst Dr. H. 't Hoen; tot inspecteur van financiën te Soerabaja J. J. Bekaar; tot lid van den gemeenteraad van Magelang Th. J. A. Loze en Raden Tjokrosoedirdjo; van Semarang Mr. C. R. A. Eysvogel; tot hoofdingenieur 2e kl. B. M. Blydenstein en C. F. Stoel; tot asp.-ingenieur A. Honig.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedono van Oedjoengbroengwetan Raden Prawirakoesoema; benoemd als zoodanig Raden Tanamadja; de luitenant der Chineezen te Tandjoeng Balei Khoe Hok Seng.

Benoemd: tot luitenant der Chin. te Tandjoeng Balei Njo Tjong Seng; te Pematang Siantar Tan Soen Tan; tot luitenant der Arabieren te Grisee Said Achmad bin Abdoelkadir Assegaf; tot control. B.B., L. P. G. Hartwig en geplaatst in de res. Besoeki; tot onderwijzeres 2e kl. te Banda-Neira mej. G. J. G. van Ernst.

Militair Departement.

Verleend: zes maanden verlof aan den off. van gezondh. K. Gjellerup; één jaar aan den 1en luit. der inf. K. A. E. Seeuwen; den off. v. gezondh. Th. P. C. van Dooren; de kapitein der inf. P. v. Roijen en aan de onderluitenants F. B. Egeter en C. de Vries.

Ontslagen: op verzoek eervol de kolonel-intendant A. W. van der Meer en den off. van gezondh. 1e kl. J. B. van Deventer.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der genie C. G. P. van Goor; tot 1en luit. de 2e luit. der art. A. M. Sonius.

Benoemd: tot adj.-inspecteur der scheepvaart C. H. de Goeje.

Adreslijst van Oost- en West-Indische ambtenaren en officieren die — met verlof in Europa aangekomen — zich sedert 13 Maart bij het Departement van Koloniën hebben aangemeld.

Bossen, W. F. C. van, Houtvester, den Haag, v. Lennepweg 17.
Elenbaas, W. W. G. A., Contr. B.B., Genève.
Monteiro, F. R., Contr. B.B., den Haag, Regentesselaan 34.
Steenaart, W. C. Ch., Leeraar a/d. Wilhelmina-school, Hoorn, adres: den Heer Hetterschij, onder de Boompjes.
Varkevisser, H., Ing. B.O.W., den Haag, Emmakade 125.
Verduyn den Boer, J. H., Onderw., Rotterdam, Delftschestraat 80.
Baerveldt, J. F., Majoor Art., Amsterdam, Ceintuurbaan 322.
Christoffel, H., Kapt. Marechaussee, den Haag, adres: den Heer K. F. v. d. Weyde, Lange Voorhout 23.
Hirschman, F. C. H., Kapt. Inf., Rotterdam, Klein Coolstr. 37.
Hovenkamp, H. A., Off. v. Gez. 2e kl., Assen.
Mörzer Bruyns, J. A. F., 1e Luit. Cav., Baarn, Cantonlaan.
Esch, P. van, R.-K. Geestelijke in Suriname, Amsterdam, Keizersgracht 218.

Magazijn „Het Anker", 49 Veenestraat 27 Heulstraat Den Haag

Witte Goederen.

Uitzetten voor Nederland en Koloniën

voor Heeren, Dames en Kinderen.

Vraag Prijsopgaaf en Zichtzending.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Opgave van passagiers van het S.S. Rindjani; comm. T. Bakker; van Batavia 1 April 1909; te Marseille 24 April 1909.

van Batavia: L. F. Schröder met echtg. en k.; mevr. A. E. S. L. Mensenidez geb. de Knokke v/d Meulen; W. G. de Knokke van der Meulen; C. A. Meulemans met echtg; J. W. Walbrink met echtg. en 1 k; C. L. Vlaanderen met echtg; mevr. J. F. v. d. Sluijs Veer geb. Etty met 1 k; mevrouw A. C. Schoonheijt geb. van Harencarspel; C. P. Breton de Hijs met echtg. en 2 k; B. van Hengel met echtg; mevr. A. van Maren geb. Heemskerck; W. B. C. de Bas met echtg; mej. J. M. de Bas; mevr. A. A. W. Broersma geb. Schönlein met 3 k; mevr. P. E. S. Bosch geb. Nix met 1 k; mevr. H. G. v. Thiel geb. Bilgen en zoon; W. J. Twiss; mevr. C. W. Siebers geb. van der Jagt; H.W. Stap; mevr. wed. M Vaupel geb. Wermuth; P. L. Desmot; mevr. wed. Th. Etty geb. Etty; mevr. Th. Ch. Etty geb. Kluijt; J. H. A. Bokbergen; L. H. van Nierop; F. U. A. Gregory; mevr. C. L. Kat geb. Heiderich met 2 k; mevr. M. Slors geb. Wenting met 4 k; V. U. Doeve met echtg. en 2 k; mej. S. Bitterberg; A. Ed. Dinger; G. van Delden; D. J. Baron van Lijnden; mej. E. Butin Bik; W. P. C. van der Horst met echtg. en 2 k; K. K. Douw van der Krap met echtg. en 1 k; M. O. C. Adami met echtg. en 2 k; H. v/d Adel met echtg. en 3 k; mevr. wed. Arnold; L. Hoogenstraaten met echtg; J. Nieuwstraten; J. Klerk; W. C. van der Palm; F. J. C. Bredhaag; E. J. v. Elferen; F. ten Bloemendaal; C. A. Verharen; J. K. K. Aaler; J. de Jonge; M. Roosenberger; H. Blom; F. Dolstra; J. L. J. Christiani; D. J. van der Valk; Kenyon; A. W. van Tongeren; L. Timmermans; benevens H. M. troepen en schepelingen;

van Padang: A. A. Sangster; P. L. Stennekes met echtg. en 2 k; S. Prins; W. J. J. Overgauw met echtg. en 1 k; H. Grondijs; H. P. Ketting m. echtgenoote; Stoop;

naar Padang: W. Tongbergen met echtg.; R. J. Broekhoff; F. A. H. Loth met echtg. en 3 k; mevr. H. E. Ferguson; mej. H. E. van Daalen Wetters; mevr. Collee met 1 k.

Passagiers van het S.S. Tabanan; gezagvoerder H. le Clercq; van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: M. W. Siebelhoff met echtg. en 2 k; C. R. A. Eland en echtg; J. B. Harthoorn met echtg., 2 z. en 1 d; Tiedeman; mej. C. R. Rundberg; J. M. C. van Gheel Gildemeester; J. F. Young met echtg. en 4 k; F. A. Palm; E. H. C. Jansen met echtg. en 1 k; mej. A. J. Tom; J. F. Steigerwalt Jr.; J. Ph. van Markesteijn; F. J. M. Bakker; J. M. Zoutzeling; J. W. L. Stroeve; mevr. wed. F. H. van Egmond—ten Brummeler; A. L. Schooleman; mevr. F. H. Blankwaardt geb. van Egmond en 3 k; P. Lucht; L. E. P. Young met echtg. en 2 k; mevr. T. v/d Wal-Olthof; J. H. Reijpert; H. de Hoogh; Mevr. U. M. E. Bosscha—Van Hogezand en 3 k; P. Peperzak; G. A. L. de Jong; L. K. E. van Male; J. H. Okhuijzen; J. B. Falk; A. E. Plato; W. H. J. Wernas; K. F. W. Wernas; Dijkhuizen; Keim; benevens een detachement suppletie-troepen;

naar Tanger; A. de Lecroix;

naar Marseille: D. J. v. d. Pauwert; v. Noorden en echtg; W. F. v. Wijk en echtg; mej. Th. Hengeveld; mej. E. Rijnenberg; Dr. J. A. van Loon en echtg; F. W. Krantz; Niset;

te Southampton zullen zich inschepen: naar Tanger: C. D. Elphick;

naar Marseille: H. G. Logan; E. J. Streetford;

te Marseille zullen zich inschepen: A. R. Th. Bouman met echtg. en 2 k; E. Laborie en echtg.; F. W. Stapel en echtg; E. E. Clarenbach m. echtg. en 1 k; P. I. C. Mendes da Costa; J. C. W. F. Ditmarsch en echtg; J. de Kat van Barendrecht; mevr. R. E. N. Tiedeman d'Abo; Mr. J. J. W. Eekhorst en echtg; E. Koning; Mr. A. F. van Blommestein en echtg; Dr. J. J. C. A. Rombach; Dr. P. J. Ellering; mej. S. L. van Hengel; Th. A. L. Heijting met echtg. en d; J. G. Th. Bernelot Moens en echtg; mevr. H. Westenenk—van Hulsteijn; F. W. 't Hooft; F. James met echtg. en 3 k; mej. C. de Corte; wed. vrouw B. Watson—v. Beem; U. Franken m. echtg. en 1 k; S. H. Schaank; mevr. D. Ament—Kamering; J. H. van Dijk en echtg; O. D. van Diepenrugge Jr.; mevr. wed. G. A. Bergmann—Schoor en 3 d; A. L. Exalto; mej. E. Irle; mej. N. Meerwaldt; Zuster A. A. Maurik; Zuster G. v/d Akker; Zuster A. Moen; P. A. W. Harthoorn; J. v. Walerop de Vries; C. A. Lammens; W. van Duuren; L. Wagner; A. Weigel; E. Heinrich; K. Grinsberg; L. Kraft; G. Basse.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén millioen gulden (volteekend).
Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,
Directeur W. J. FONTEIN.
Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,
Directeur J. WILDEMAN.

TOKO BAHROE Gevestigd anno 1898. Telef. Interc. 4796.
v. Kinsbergenstr. 126 b/d Pr. Hendrikstr., den Haag.

Het beste en soliedste adres voor de Indische familiën. Deze zaak staat met geene andere zaken of filialen in verbinding. Directe aanvoer uit Nederlandsch-Indië. Per s.s. „Oranje" weder versche aanvoer ontvangen. Vraag onze beroemde PECCO SOUCHON AFTER DINNER EN ASSEM THEE, voorzien van etiquet alleen echt. Let s.v.p. op dit adres.

W. BARNAS & DIEMERS. — Importeurs.

MODE-MAGAZIJN „CAMELIA"
A. G. M. BEEKMAN-DRIEHUIJS
ANNA PAULOWNAPLEIN 13 - 's-GRAVENHAGE.
CONFECTIE VOOR DAMES EN MEISJES.
PLUCHE EN FLUWEELEN MANTELS. - GEKLEEDE ROKKEN, ONDERROKKEN.
STOFFEN EN ZIJDEN BLOUSEN IN RUIME SORTEERING.
HOEDEN EN PELTERIJEN.
STEEDS VOORRADIG: DE NIEUWSTE CEINTUURS, DASSEN, AVONDDASSEN EN HANDSCHOENEN. CONCURREERENDE P[illegible]

N.V. Electrische Drukkerij

„Luctor et Emergo"

Amalia van Solmsstraat 2=4,

Telephoonn. 4424 :=: Den Haag

Opvoeding.

In het gezin van een gep: O. I. Hoo officier (Wetenschappelijk wapen), won de in een mooie stad met allerlei inri tingen van Onderwijs in Gelderland, zich al sedert jaren belast met de voeding van Indische Kinderen w gelegenheid aangeboden tot opname

Vier of minder Kinderen

met 1 Juli 1909 of later.

Brieven franco onder letter U Drukk rij „Luctor et Emergo" den Haag, Am lia van Solmsstraat.

Gouden Medaille. **Parijs 1907**

Internationale Tentoonstelling Hygiën

Haargroeimiddelen

merk „CRINOFLOOR"

zijn de middelen waarvan men het me succes kan verwachten. Men vrage overtuiging daarvan aan, de vele attesten v herstelden, welke gaarne op aanvraag fran thuis worden gezonden. Mondeling of schr telijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haa

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODE

Succes bijna altijd zeker.

Te Rotterdam

in een deftig gezin, op een der gezon ste en schoonste gedeelten der stad woo achtig, is gelegenheid tot plaatsing va

één of twee Kinderen,

Nauwkeurig toezicht op studie. Bri ven onder No. 3961 bureau van dit Bla

VACANT.